

## Pohjaeläintietojärjestelmässä käytettävät, näytteenottoon liittyvät käsitteet

Käsite	Synonyymit	Määritelmä
Vesienhoitoalue	Vesipolitiikan puitedirektiivin vesipiiri	<a href="#">Vesipolitiikan puitedirektiivin</a> edellyttämää vesiensuojelun suunnittelua varten muodostettuja alueita.
Vesistöalue	Valuma-alue	Ympäristöhallinnon määrittelemä ns. 3. jakovaiheen vesistöalue joka koostuu vesistöaluenumerosta ja alueen nimestä. Merialuejako (90.-99.) luetaan kuuluvaksi vesistöalueisiin.
Vesimuodostuma	Pintaveden osa, alustava tarkastelutaso	Vesipolitiikan puitedirektiivin toteuttamisen edellyttämä aluejako. Pintaveden osa, joka tyypitellään ja luokitellaan vesiensuojelusuunnitelman laatimista varten.
Virtavesi		Pysyvästi tai ajoittain veden peittämä alue, jossa on virtaama. Virtavesiä ovat joet, purot ja ojat.
Seisova vesi	Vakavesi	Veden jatkuvasti peittämä alue, jolla vedenpinnan korkeus pysyy alueellisesti samalla tasolla eikä siinä ole olennaista virtaamaa. Kuten meri, järvi, lampi ja tekojärvi sekä kanava.
Satunnaisotanta		Näytteiden ottokohtien sijoittelustrategia, jolla pyritään kuvaamaan aluetta. Ottokohdat arvotaan.
Ryväsotanta		Näytteiden ottokohtien sijoittelustrategia, jossa näytteet otetaan (epämääräisesti) pistemäisen kohteen ympäriltä. Yleisesti käytössä oleva tapa.
Havaintoalue	Entinen näytelinja, pohjaeläinlinja, tutkimuslinja	Alue, joiden pohjaeläimistöä pyritään kuvaamaan tietyiltä paikoilta otettujen näytteiden avulla. Kuvataan sanallisesti ja ilmoitetaan mitkä paikat kuuluvat kuhunkin havaintoalueeseen. Paikat eivät pyri kuvaamaan samaa habitattia, joten niiden tuloksista ei pääsääntöisesti lasketa keskiarvoa. Esimerkiksi virtapaikan eri habitateilla sijaitsevat näytteenottopaikat muodostavat havaintoalueen. Velvoitetarkkailuissa käytetty näytelinja muodostaa myös eräänlaisen havaintoalueen. Paikka voi kuulua korkeintaan yhteen havaintoalueeseen.
Rinnakkaispaikat		Joukko näytteenottopaikkoja, jotka pyrkivät kuvaamaan saman alueen samantyyppistä habitattia. Kuvataan sanallisesti ja ilmoitetaan mitkä paikat kuuluvat kuhunkin rinnakkaispaikka-ryhmään. Paikkojen tuloksista voidaan laskea keskiarvoja.

Pohje - näytteenoton käsitteet 25.4.2012

Käsite	Synonyymit	Määritelmä
Paikka	Näytteenottopaikka, Näyteasema, Näytepiste, Näytealue, Havaintopaikka	Sijainniltaan koordinaattien avulla ilmoitettu paikka, josta otetaan pohjaeläinnäytteitä yhden tai useamman kerran, ja jolta mitataan tai arvioidaan näytteenoton yhteydessä mm. ympäristömuuttujia (esim. säätila, virtaama, pohjan laadun kuvaus). Paikalta voidaan tehdä ranta-kaistan kuvaus.
Koordinaatisto		PK = perus(kaista)koordinaatit, YK = yhtenäiskoordinaatit tai MK = maantieteelliset koordinaatit, kaikki Suomen kansallisen koordinaattijärjestelmän (KKJ) mukaan (huomioitava mahdollinen siirtymävaihe nykyisestä KKJ:stä WGS84-koordinaattijärjestelmään).
Koordinaatti		Tietyn koordinaatiston mukainen pohjois- tai itäkoordinaatti, yksikkönä metri (PK ja YK) tai dd mm.mmm (MK)
Koordinaattipiste		Pohjois- ja itäkoordinaatin avulla tarkasti määritelty piste, jonka tarkkuus voi lisäksi olla määritelty.
Koordinaattitarkkuus		Ilmaisee koordinaattien tarkkuuden, eli kuinka monen numeron tarkkuudella koordinaatit on ilmoitettu.
Koordinaattilähde		Ilmoittaa, miten koordinaatit on määritetty (GPS-laitteella tai muuten).
Syvyys		Veden pinnan ja pohjan välinen etäisyys metreinä.
Paikan syvyys		Paikan "virallinen" syvyys, joka määritetään paikkaa perustettaessa.
Paikan syvyysväli		Aluemaisen paikan pienin ja suurin syvyys, jotka määritetään paikkaa perustettaessa.
Paikan nimi		Paikan merkkimuotoinen tunniste.
Habitaatti	Elinympäristö	Paikka, jossa eliö elää. Luonnehditaan usein dominoivien kasvien tai fyysikaalisten ominaisuuksien mukaan.
Ympäristötyyppi		Kuvaa minkälaisella vesialueella paikka sijaitsee (järvi, lampi, joki...).
Paikan tyyppi	Paikkatyyppi	Kuvaa ympäristötyyppiä tarkemmin, minkälaisella vesialueella havaintopaikka sijaitsee. Esim. järvessä profundaali tai litoraali, joen virtapaikka tai suvanto.
Profundaali	Syvänne, syvänpohja	Järven syvän veden pohja, jossa valon määrä ei enää mahdollista nettoperustustantaa. Termiä sovelletaan myös merelle.
Litoraali	Sublitoraali	Järven tai meren vedenalainen vyöhyke, jossa valon määrä mahdollistaa nettoperustustannon.
Virtapaikka	Virtavesipaikka	Vesialue, jonka ympäristötyyppi on joki, jokisuisto, puro tai oja ja jossa veden keskimääräinen virtausnopeus > 0,1

Pohje - näytteenoton käsitteet 25.4.2012

Käsite	Synonyymit	Määritelmä
Suvanto		Vesialue, jonka ympäristötyyppi on joki, jokisuisto, puro tai oja ja jossa veden keskimääräinen virtausnopeus < 0,1
Pohjatyypin		Paikan pohjaa kuvaava luokittelu
Kasvillisuustyyppi		Paikan pysyvää kasvillisuutta kuvaava luokittelu
Uoman leveys	Joen leveys	Kuluneen uoman leveys kohtisuorassa virran suuntaa vastaan. Ilmoitetaan metreinä.
Rantakaista	Rantavyöhyke, Terrestrinen rantavyöhyke	Paikan kohdalla oleva kuivan maan ranta-alue, joka vaikuttaa havaintopaikan pohjaeläimistöön.
Rantakaistan kuvaus	Rantavyöhykkeen kuvaus, Terrestrisen rantavyöhykkeen kuvaus	Kuvaa yleispiirteisesti rantavyöhykkeen niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat suoraan havaintopaikan pohjaeläimistöön. Esim. kasvillisuutta ja ihmisen toimintaa.
Luontodirektiivin luontotyyppi		Kertoo luontodirektiivin luontotyyppin, jos paikka sijaitsee sellaisen alueella.
Ylläpitäjä	Ylläpitäjäorganisaatio	Organisaatio, joka vastaa tiedon tallennuksesta ja oikeellisuudesta.
Näytteenotto		Toiminto, jossa tietyllä havaintopaikalla tietyssä ajankohtana otetaan näytteitä ja kirjataan ympäristöhavainnot sekä pohjan laatuun ja pohjakasvillisuuteen liittyviä tietoja.
Viite	Kirjallisuusviite	Julkaisu, josta näytteenoton tulokset on tallennettu.
Hanke	Projekti	Tarkkailuohjelma, tutkimus-, kartoitus- tai seuranta-ohjelma, johon liittyen (jota varten) näytteenoton näytteet otetaan. Hankkeita voidaan tyypitellä. Hankkeen avulla toteutetaan linkitys asianhallintaan.
Näytteenottoaika	Aika	Näytteenoton alkamisen ajankohta, muodostuu päivämäärästä ja mahdollisesta kellonajasta
Näytteenottolaitos		Näytteenoton suorittanut laitos
Näytteenottaja		Näytteenoton suorittanut henkilö (yksi tai useampi). Ottaa näytteet ja mittaa tai arvioi ympäristöhavainnot.
Näytteenottomenetelmä	Näytteenottostandardi	Ohjeisto näytteenoton suorittamisesta.
Näytteenotin	Noudin, haavi	Laite, jolla näyte otetaan. Esimerkiksi Ekman, Boxcorer, putkinoudin, Surber-noudin, lieriönoudin, potkuhaavi tai käsihaavi
Noudin		Näytteenotintyyppi, jolla kerätään näyte pohjamateriaalista tunnetulta pinta-alalta.
Noutimen pinta-ala	Näytteenottimen pinta-ala, noutimen ala	Leuallisten noutimien ja putkinoutimien suuaukon pinta-ala, yksikkö cm <sup>2</sup>
Pinta-alakerroin	Näytteen pinta-alakerroin	Kerroin jolla näytteen tulos muutetaan neliömetrikohtaiseksi. Pinta-alakerroin=1/noutimen pinta-ala ja kokoomanäytteille pinta-alakerroin=1/(noutimen pinta-ala*nostojen lukumäärä)
Näytteenottosyvyys		Syvyys tai syvyysväli, jolta yhden näytteenottokerran näytteet on otettu.

Pohje - näytteenoton käsitteet 25.4.2012

Käsite	Synonyymit	Määritelmä
Haavin mitat		Vapaamuotoinen tieto, joka kertoo tarvittavat haavin ulottuvuudet.
Haavin silmäkoko		Näytteenottimena käytetyn haavin pussin reikien läpimitta (mm).
Pöyhimisaika	Haavinta-aika	Käsihaavia käytettäessä aika (yksikkönä sekunti), joka pohjaa pöyhittäään.
Pöyhimismatka		Puolen metrin tarkkuudella ilmoitettu matka, mitä on potkittu.
Pohjaeläintulosten kvantitatiivisuus		Pohjaeläintulosten ilmoitustapa joka riippuu näytteenottomenetelmästä ja tulosten laskentatavasta. Kvantitatiivinen, semikvantitatiivinen tai kvalitatiivinen
Kvantitatiivinen		Tuloksista voidaan laskea tiheydet eli yksilömäärä ja biomassa neliometriä kohti.
Semikvantitatiivinen		Tulokset ilmoitetaan vain yksilömääränä ja/tai biomassana näytteessä. Samalla näytteenottomenetelmällä, saman suuruisella ponnistuksella (esim. pöyhimisaika) saadaan keskenään vertailukelpoisia näytteitä. Tuloksista ei voi laskea neliometrikohtaisia arvoja, mutta niistä voidaan laskea runsaussuhteita.
Kvalitatiivinen	Ei-quantitatiivinen	Tulokset ilmoitetaan ainoastaan lajilistana.
Esifiksointi		Ennen seulontaa suoritettu näytteen säilöntä tai eläinten tainnutaminen seulontatuloksen varmistamiseksi tai petojen tappamiseksi.
Säilöntämenetelmä	Säilöntä, säilöntäaine, säilöntätapa, fiksatiivi	Näytteen säilöntään seulonnan jälkeen käytetty aine ja sen pitoisuus näytteessä, esim. 70 % alkoholi tai 10 % puskuroitu formaliini (= n. 4% puskuroitu formaldehydi) tai tuore
Ympäristöhavainto	Ympäristömuuttuja	Paikalta näytteenoton yhteydessä mitattu tai arvioitu ympäristömuuttuja kuten: <ul style="list-style-type: none"> <li>- ilman lämpötila,</li> <li>- virtaus,</li> <li>- pilvisuus,</li> <li>- tuulen nopeus ja suunta,</li> <li>- näkösyvyys</li> <li>- tai muu samankaltainen kaikkiin paikalta tietynä ajankohtana otettuihin näytteisiin yhdistettävä muuttuja</li> </ul>
Virtaus	Virrannopeus, Virtausnopeus	20,21,22,23-paikalta (ei järvestä eikä merestä) mitattava veden kulkunopeus m/s. Järjestelmään tallennetaan mittaus-ten keskiarvo.
Virran leveys		Näytealan (ylä- ja/tai alarajalta?) kohdal- ta mitattu vesipinnan leveys kohtisuoras- sa virran suuntaa vastaan. Ilmoitetaan metreinä.
Pohjakasvillisuus		Paikalla havaittu makroskooppinen poh- jakasvillisuus. Arvioidaan noutimesta tai esim. vesikiikarilla ja haavintamenetel- mässä silmämääräisesti.

Pohje - näytteenoton käsitteet 25.4.2012

Käsite	Synonyymit	Määritelmä
Pohjanlaatu	Pohjan laatu	Kuvaa vesialueen pohjamateriaalia (pohja-aines, väri ja haju) siitä kohtaa, mistä näytteet on otettu. Haavintojen yhteydessä havainnoidaan tarkastelemalla pohjaa paikan päällä. Noudinta käytettäessä pohjanlaatu määritetään otettujen näytteiden mukana tulleesta pohja-aineksestä.
Pohja-aines	Pohja-aineksen laatu , pohjan maa-aines	Pohjan pintamateriaali havaintopaikalla. Valintalista.
Väri		Sedimentin pinnan väri näytteissä. Vain noutimella otetuista näytteistä.
Haju		Näytteistä aistinvaraisesti havaittu haju. Vain noutimella otetuista näytteistä.
Näyte	Nosto, haavinta ent. Rinnakkaisnäyte	Yksittäinen nosto tai haavinta tai useista nostoista tai haavintoista muodostettu kokoomanäyte. Näytteet käsitellään (säilöntä, lajinmääritys, tulosten laskenta) erillisinä.
Kokoomanäyte		Erillisiä nostoja tai haavintoja yhdistelmällä tehty näyte.
Osite		Osittamalla yhdestä näytteestä erotettu osa, esim 1/8, josta laskennallisesti saadaan koko näytteen tulos
Näytesyvyys	Näytteen syvyys	Syvyys, jolta yksittäinen näyte on otettu.
Seulakoko	Seulan silmäkoko Seula Haavin silmäkoko	Seulan silmäkoko ilmoitetaan silmän (aukon) sivun pituutena, standardina 0,5 mm seula, merialueilla lisäksi myös 1 mm seula (tällöin 0,5 mm ja 1 mm seulokset käsitellään ja tulokset tallennetaan erillisinä). Vertailukelpoisuuden vuoksi 0,5 mm standardikokoa ehdottomasti noudatettava.
Tutkimuslaitos	Näytteen säilytyspaikka	Organisaatio joka hoitaa näytteiden määrityksen ja säilytyksen näytteiden laskennan jälkeen.
Määrityslomake		Järjestelmästä tulostettava lomake, jossa on järjestelmän avulla valittu lajilista ja sarakkeet laskentatulosten kirjaamista varten.
Maastolomake	Kenttälomake	Järjestelmästä tulostettava lomake, jota käytetään näytteenoton yhteydessä maastossa suoritettavien havaintojen kirjaamiseen. Järjestelmään valmiiksi tallennetut tiedot näytetään esitäytettynä lomakkeella.